

▶ Plantaardige- of koemelk

Mogen we zelf kiezen?

- ▶ De ‘verbruiksbelasting’ op alcoholvrije dranken verdriedubbelt. Dat is budgettair ingegeven: het doel is meer belastinginkomsten.
- ▶ Het kabinet zondert koemelk (inclusief chocolademelk) uit van deze belastingverhoging. Ook soja- en erwtenmelk worden uitgezonderd, omdat het eiwitprofiel lijkt op dat van koemelk.
- ▶ Op overige plantaardige melk wordt de belasting wel verhoogd, terwijl deze dranken op dezelfde manier worden gebruikt als koemelk en duurzamer zijn.
- ▶ Dit onderscheid in de belastingtarieven bemoeilijkt de eiwitstrategie, het klimaatbeleid en de landbouwtransitie. Innovatief ondernemerschap wordt tegengewerkt, duurzame keuzes worden bestraft.¹

Wat is de verbruiksbelasting?

- ▶ Sinds 1993 wordt een verbruiksbelasting geheven op alcoholvrije dranken. Koe- en sojamelk zijn uitgezonderd. Deze belasting geldt voor frisdrank, fruit- en groentesap, mineraalwater en plantaardige melk(vervangers) van o.a. amandelen, haver en rijst.
- ▶ Per 1 januari 2024 stijgt de belasting van 8,83 naar 26,13 eurocent per liter, te voldoen door de producent of importeur.
- ▶ De verhoging levert de schatkist 300 miljoen euro per jaar op. Het segment plantaardige melk (zonder sojamelk) levert naar schatting 5–10 miljoen euro op.²

Differentiatie tussen alcoholvrije dranken

- ▶ Tot 2016 kende de verbruiksbelasting verschillende tarieven (differentiatie) voor vruchtensap, groentesap en mineraalwater enerzijds en limonade anderzijds. Sinds 2016 vallen al deze dranken onder het tarief van 8,83 cent per liter.
- ▶ De belastingverhoging zou op 1 januari 2023 ingaan, maar is uitgesteld naar aanleiding van een motie van de Tweede Kamer waarin de regering werd opgeroepen om mineraalwater uit te zonderen. Het kabinet geeft hier gehoor aan.
- ▶ Het hogere eiwitgehalte van koemelk, sojamelk en erwtenmelk zou de vrijstelling van de

¹ Dit document bevat een opinie en heeft geen formele status binnen de VVD voor gebruik in beleid of bestuur. Het geeft houvast in onderlinge discussies en aanknopingspunten voor beleid in de toekomst. Publicatie 30 mei 2023 op <https://www.liberaal-groen.nl/nieuws/team-voedsel-pleit-tegen-belastingverhoging-plantaardige-melk>.

² Rijksoverheid, ‘Verhoging belasting op frisdrank,’ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/koopkracht/verhoging-belasting-op-frisdrank>

verbruiksbelasting rechtvaardigen.³ Dit houdt geen steek. De gemiddelde Nederlander consumeert volgens de regering juist te veel (dierlijke) eiwitten.⁴

Strijdig met vervuiler-betaalt principe

- ▶ In het verkiezingsprogramma 2021 van de VVD staat: ‘Het verder verduurzamen van Nederland biedt veel kansen voor de Nederlandse economie om wereldwijd een leidende rol te nemen in duurzaam en circulair ondernemerschap [...] En innovatie biedt de land- en tuinbouwsector mogelijkheden om binnen onze schaarse ruimte te ondernemen. Het principe van “de vervuiler betaalt” zal steeds vaker terugkomen.’
- ▶ In het coalitieakkoord staat: ‘Dit kabinet wil huishoudens en gemeenschappen, bedrijven en coöperaties en dorpen en steden in staat stellen deze duurzame omslag te maken. We zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen, de vervuiler betaalt en dat niemand achterblijft. Zo doen we recht aan de aarde, aan volgende generaties en aan elkaar.’
- ▶ Het zwaarder belasten van plantaardige melk staat hier haaks op. Het bestraft duurzaam gedrag en innovatief ondernemerschap. De milieu-impact van alle plantaardige melken is lager dan koemelk. Voor koemelk is (veel) meer land en water nodig, en de uitstoot van broeikasgassen is hoger.⁵

Slechter ondernemingsklimaat

- ▶ Producenten van plantaardige melk staan al op achterstand doordat hun concurrent – koemelk – is uitgezonderd van de verbruiksbelasting. Een belastingverhoging maakt het speelveld nog ongelijker.
- ▶ Er is veel innovatie in de plantaardige melksector om dranken lekkerder, voedzamer en duurzamer te maken. Die innovatie wordt ontmoedigd, althans in Nederland. Een verdrievoudiging van de verbruiksbelasting maakt het minder interessant om nieuwe producten op de Nederlandse markt te brengen. Waar we in Nederland Voedselland voorliepen, zetten we onszelf nu op achterstand.
- ▶ Plantaardige melk biedt kansen voor boeren: een grotere omzet en betere winstmarge. Zuivel is geen groeimarkt, plantaardig wel. Melkveehouders kunnen (deels) de omslag maken naar haver- of notenmelk.⁶ Een hogere belasting werkt die omslag tegen.

³ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ‘Antwoorden op Kamervragen over duurdere havermelk door “limonadebelasting”,’ 29 maart 2023, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/03/29/antwoorden-op-kamervragen-over-het-bericht-havermelk-duurder-door-limonadebelasting>

⁴ Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, ‘Evaluatie voedselagenda 2016-2020 en het voedselbeleid,’ 29 maart 2022, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z05998&did=2022D12292

⁵ Mark de Jongh, ‘Plantaardige melkvervangers en duurzaamheid,’ Natuur & Milieu, 5 april 2022, <https://natuurenmilieu.nl/themas/eten-drinken/veganistisch-eten/plantaardige-melkvervangers-en-duurzaamheid>

⁶ Ter illustratie: Oatly’s initiatief ‘Farmer Seeking Farmers,’ <https://www.oatly.com/nl-nl/things-we-do/initiatives/farmer-seeking-farmer> en in *Tubantia*, ‘Melkveehouder René uit Beuningen stapt over op walnotenteelt, dit levert meer op en kost minder tijd,’ 13 juli 2021, <https://www.tubantia.nl/losser/melkveehouder-rene-uit-beuningen-stapt-over-op-walnootteelt-dit-levert-meer-op-en-kost-minder-tijd-a4544678>

Samenvatting en conclusie

- ▶ Een verhoging van de verbruiksbelasting op plantaardige melk terwijl koemelk wordt uitgezonderd, staat haaks op de beloften van het VVD-verkiezingsprogramma en het coalitieakkoord.
- ▶ Het versterkt het ongelijke speelveld voor duurzame ondernemers (agrariërs, producenten en mkb), ontmoedigt voedselinnovatie en bestraft consumenten die duurzame keuzes maken.
- ▶ Van de 300 miljoen euro die jaarlijks met deze verhoging wordt opgehaald, komt tussen de 5 en 10 miljoen euro van plantaardige melk. Dat is een zeer beperkt deel dat kan worden opgebracht door andere producten, zoals frisdrank.
- ▶ De verbruiksbelasting maakt al onderscheid tussen verschillende producten. In het verleden werd nog meer gedifferentieerd. Er lijken dus geen uitvoeringskwesties in de weg te staan om alle plantaardige melk uit te zonderen.
- ▶ Koemelk zou eerder zwaarder moeten worden belast dan plantaardige melk om de eiwittransitie en verduurzaming van de landbouw te bevorderen. De aanbeveling van Liberaal Groen is: trek de belasting van plantaardige- en koemelk minstens gelijk.